

Jak rozwiązywać problemy gmin przy wydawaniu decyzji w sprawie zmiany stanu wody na gruncie? Jaka jest zasadność powoływania biegłego? Kto powinien dbać o należyłą konserwację rowów melioracyjnych? Gospodarowanie deszczówką w teorii i praktyce

Wideoszkolenie PCC Poland skierowane do wydziałów ochrony środowiska, a przede wszystkim osób zajmujących się naruszeniem stanu wody na gruncie oraz wynikłymi w związku z tym sporami sąsiedzkimi

Gotowe rozwiązania do prawidłowego przeprowadzenia postępowania na podstawie ustawy: Prawo wodne

Podczas wideoszkolenia prowadząca wyjaśni, jak przeprowadzić postępowanie w sprawie zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływającego na grunty sąsiednie. Zostaną omówione m.in.: kwestie ustalenia stron, przeprowadzenia postępowania dowodowego, dokonania oględzin, sporządzenia dokumentacji, weryfikacji ustaleń biegłego oraz przesłuchania świadków i stron. Ekspert przedstawi sposoby zakończenia postępowania - wydanie decyzji, sporządzenie ugody, odmowa nałożenia obowiązku oraz umorzenie postępowania. Wszystkie zagadnienia z poniższego szczegółowego programu wideoszkolenia zostaną omówione w oparciu o przykłady sporów sąsiedzkich, które doprowadzają do naruszenia stanu wody na gruncie, ze szkodą dla gruntów sąsiednich.

W programie m.in.:

- O jakich obowiązkach i procedurach musi pamiętać pracownik jednostki samorządowej w czasie prowadzenia postępowania w sprawie naruszenia stosunków wodnych?
- Jak dokonać przywrócenia stanu gruntu sprzed naruszenia stosunków wodnych?
- Jak rozwiązywać spory sąsiedzkie, jeżeli przez właściciela gruntu doszło do zmiany stanu wody na gruncie, co ma szkodliwy wpływ na grunty sąsiedzkie? Omówienie na przykładzie różnych sporów
- Jaki charakter dowodowy w sprawie naruszenia stosunków wodnych ma opinia biegłego? Czy w każdej sytuacji trzeba powoływać biegłego do przeprowadzenia oceny?
- Czy musi być zawsze przygotowany operat przez hydrologa?
- Jak interpretować zapis mówiący, że upłynęło 5 lat od dnia naruszenia stanu wody na gruncie? Czy po upływie 5 lat można wydać decyzję o przywrócenie stanu poprzedniego?
- Kogo pociągnąć do odpowiedzialności kiedy właściciel gruntu nie żyje, a doszło do naruszenia stanu wody na gruncie? Jak wyegzekwować treść zawartą w decyzji nakazującej?

Wzory pism, jakie otrzymają uczestnicy:

- Zawiadomienie o wszczęciu postępowania i oględzinach, NOTATKA SŁUŻBOWA,
- Protokół z kontroli,
- DECYZJA - projekt,
- Zeznanie świadka,
- PROCEDURA 234 + wniosek,
- Zawiadomienie o wszczęciu postępowania, Zawiadomienie o oględzinach, Zawiadomienie art.10 KPA

Szczegółowy program szkolenia:

1. Stan wody na gruncie i konsekwencje jego naruszenia (zwłaszcza wskutek podniesienia poziomu terenu)

- Omówienie wybranych artykułów z ustawy Prawo wodne powiązanych ze zmianą stanu wody na gruncie (w szczególności odnoszących się do przypadków podnoszenia terenu i związanej z tym zmiany stosunków wodnych)
- Faktyczne wystąpienie szkody, a potencjalne wystąpienie szkody – jak postępować w obydwu przypadkach?
- Jak zatrzymać konflikty sąsiedzkie wynikające z naruszenia stosunków wodnych (choćby na czas trwania postępowania)?
- Jak postępować w przypadku zalewania sąsiedzkiego, spowodowanego zabudowaniem przez sąsiada otwartego rowu melioracyjnego biegnącego wzdłuż prywatnej działki? Sąsiad zalewanej działki twierdzi, że co prawda zabudował rów, ale przeprowadził rury, które miały odprowadzać wody deszczowe na sąsiednie działki?
- Jak rozwiązać problem związany ze spływającymi, zabrudzonymi, zanieczyszczonymi wodami, które zagrażają ujęciu wody pitnej, np. studni znajdującej się na sąsiedniej posesji?

2. Jakie są elementy prawidłowo wydanej decyzji z zakresu prawa wodnego?

- Jak wydać decyzję kiedy dochodzi do naruszenia stanu wody na gruncie?
- Jakie załączniki powinna zawierać decyzja w procedurze naruszenia stanu wody na gruncie?
- Jak wydawać decyzje na podstawie art. 234 Prawa Wodnego?
- Jak postępować w przypadku podwyższenia terenu, w wyniku którego nastąpiło naruszenie stosunków wodnych, ale nie ma szkody? Czy wydawać decyzję o przywróceniu do stanu poprzedniego?
- Jak rozwiązać sprawę bez wydawania decyzji w przypadku, gdy dochodzi do naruszenia stanu wody na gruncie?
- Wydawanie decyzji związanych z ustalaniem stosunków wodnych – omówienie procedury i jej uzasadniania
- Czy postępowanie musi być wszczęte niezwłocznie po wpłynięciu nakazu o przywrócenie stanu poprzedniego? Czy nie należy poprzedzić wykonania wniosku oceną jego zasadności poprzez osobiste oględziny miejsca, którego dotyczyło postępowanie?
- Czy można zawiesić postępowanie do momentu wyjaśnienia wątpliwości w przypadku, gdy dochodzi do szkody na granicy posesji, która to granica jest różnie określana przez właścicieli sąsiadujących ze sobą działek?
- Kiedy gmina może zatwierdzić ugodę?
- Jak poprowadzić postępowanie zatwierdzające ugodę?
- Czy też strony mogą zaproponować ugodę bez wszczynania postępowania?
- Czy w przypadku gruntów należących do gminy wójt jest wyłączony z prowadzenia postępowania?
- Co zrobić, gdy jako właściciele gruntów widnieją osoby nieżyjące?
- Czy zanik wody w studni w wyniku działania sąsiada podlega rozpatrzeniu w oparciu o art. 234 Prawa wodnego?

3. Powoływanie biegłego - wytyczne wyboru, wydawanie opinii, ponoszenie kosztów oraz co zrobić, by opinia biegłego nie została odrzucona?

- Jak powołać biegłego w sprawie naruszenia stanu wody na gruncie?

- Jaka jest zasadność powoływania biegłego?
- Jaka jest waga jego opinii dla toczącego się procesu?
- Co zrobić, by opinia biegłego nie została odrzucona?
- Jak wykorzystać informacje zawarte w opinii przygotowanej przez biegłego, by SKO nie zakwestionowało naszej decyzji?
- Jakich informacji warto wymagać od biegłych, by faktycznie móc posiłkować się ich opiniami?
- O czym warto pamiętać przy powoływaniu biegłego?
- Kiedy faktycznie zachodzi konieczność powoływania biegłego?
- Skąd brać środki finansowe na biegłego?
- Co robić w przypadku braku pieniędzy na biegłego?
- Kiedy kosztami opinii biegłego można obciążyć stronę?
- Czy gmina musi powoływać biegłego (i płacić za jego ekspertyzę) w przypadku, gdy na wykupionej mapce naturalny kierunek wód jest zgodny z oględzinami na gruncie (w 90%), lecz decyzje są uchylane, a SKO żąda powołania biegłego, który stwierdzi to samo, co pracownik urzędu na podstawie oględzin terenu i mapy?
- Czy osoba, która ma dokonywać ekspertyzy, musi być biegłym sądowym?
- Czy osoba, która jest biegłym, powinna posiadać wykształcenie melioracyjne?
- Czy przy zmianie stanu wody na gruncie powoływanie biegłych jest niezbędne?
- W jakich przypadkach naruszenia stanu wody na gruncie trzeba powołać biegłego?
- W jakich przypadkach nie trzeba powoływać biegłego, kiedy dochodzi do naruszenia stanu wody na gruncie?
- Czy gmina każdorazowo powinna opłacać biegłego?
- Czy strona, która wnosi do Sądu o naruszenie stanu wody na gruncie, powinna opłacić biegłego, którego opinia jest wykorzystywana w postępowaniu?
- Czy można wydać decyzję o naruszeniu stanu wody na gruncie bez powołania biegłego?

4. Jakie są kompetencje poszczególnych organów obejmujących wydawanie decyzji dotyczących stosunków wodnych?

- Podział kompetencji i odpowiedzialności między gminą, a nadzorem budowlanym.
- Kiedy gmina może przekazać sprawę do nadzoru budowlanego?
- Zakres kompetencji Wód Polskich, nadzoru budowlanego i wójta – kto za co odpowiada?
- Jaki jest rzeczywisty zakres kompetencji poszczególnych organów administracji?
- Kiedy sprawa winna trafić do sądu cywilnego?
- Czy zmiana stanu wody spowodowana wykonaniem obiektu budowlanego jest także rozpatrywana przez wójta?
- Co w przypadku, kiedy dochodzi do konfliktu kompetencyjnego, ponieważ jest złożony wniosek z trybu naruszenia stanu wody na gruncie, a odniesienia są do 4 instytucji – który z 4 organów musi bezwzględnie rozpatrzyć wniosek?

5. Jak rozwiązywać spory sąsiedzkie?

- Co w przypadku, kiedy dojdzie do naruszenia stosunków wodnych na gruncie ze szkodą dla gruntów sąsiednich?
- Przykład: Jak rozwiązać sytuację, kiedy właściciele nieruchomości, do których należy czyszczenie rowu melioracyjnego, nie ma na miejscu, ponieważ nie są z terenu gminy. Czy w takiej sytuacji udroźnienie rowu należy to sąsiadów, którzy graniczą z tą nieruchomością? Jak rozwiązać taką sytuację, aby nie doszło do sporu sąsiedzkiego?

- Co zrobić, gdy sąsiad podwyższa swój teren i przez to zalewa sąsiada?
- Co zrobić w przypadku, kiedy dochodzi do sporu sąsiedzkiego, z powodu tego, że sąsiad podnosi grunt bez wglądu w plan miejscowy?
- Jak obejść ustawę o stosunkach wodnych w przypadku niwelowania różnic terenu o 0,5 m podczas wykonywania nowych inwestycji budowlanych?
- Jak rozwiązać spór między trzema sąsiadami w przypadku kiedy dochodzi do kłótni o zniwelowania terenu, a w efekcie tego sporu jeszcze kogoś innego zalewało? Czy w pierwszej kolejności taką sprawę oddaje się do nadzoru budowlanego?
- Co zrobić, gdy podczas wykonywania prac ziemnych mieszkańcy zmieniają ukształtowanie terenów, co w konsekwencji zmienia stosunki wodne i doprowadza do zalewania terenów przyległych?
- Przykład: są 3 sąsiednie nieruchomości. Na jednej był staw, który został zasypany - zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym. Wody z okolicznych działek spływały do tego zasypanego stawu. W miejsce stawu stworzono wysoki nasyp i na ok. 2 m, który sąsiaduje z posesją wybudowaną na górze. Najniższa część tej posesji jest na wysokości nasypu, więc wody, które spływały do zasypanego stawu, obecnie spływają na działki. Jak w takim przypadku wydać decyzję i wykazać, że dochodzi do szkody? Jak krok po kroku rozwiązać taką sytuację? Czy trzeba znaleźć biegłego? Czy należy przywrócić grunt do stanu sprzed zasypania stawu? Czy w takim przypadku dochodzić, dlaczego zostało wydane pozwolenie wodnoprawne?
- Jak ustalić wpływ zmiany stanu wody na gruncie? Np.: jeden właściciel nadsypuje, co nie jest objęte projektem, a sąsiad niweluje teren i dochodzi do zmiany ukształtowania terenu. Nie ma jeszcze szkody - czy jest przepis, który mówi o zmianie przekształtowania terenu?
- Co zrobić, kiedy właściciel ziemi dokona zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływając na grunty sąsiednie?
- Jakie dowody trzeba przedstawić, aby ocenić, czy doszło do naruszenia stanu wody na gruncie, które jest spowodowane nałożeniem nakładki asfaltowej? Według pracownika gminy woda spływa z góry na dół i nie dochodzi do naruszenia stanu wody na gruncie, ale według mieszkańca zamieszkałego przy drodze dochodzi do naruszenia stanu wody na gruncie - jak dociec prawdy?
- Co w przypadku braku możliwości jednoznacznego stwierdzenia, kto dokonał się naruszenia stanu wody na gruncie na etapie rozpatrywania wniosku, gdzie potencjalnych podejrzanych jest kilku? Kto faktycznie dokonał naruszenia stanu wody na gruncie? Jak dociekać winnego w takiej sytuacji?
- Co w przypadku, kiedy na danym gruncie nie było właściciela 30 lat, a teraz ma brać udział w postępowaniu, ponieważ jeden z sąsiadów dopuścił się do naruszenia stanu wody na gruncie?

6. Przekazywanie sprawy do rozstrzygnięcia przez SKO

- Jak należy stworzyć decyzję, by w przypadku przekazania sprawy do SKO została utrzymana?
- Jak przeprowadzić rozeznanie w terenie, by SKO jej nie zakwestionowało?
- Jak prowadzić oględziny w terenie i dokumentować stany wód tak, by SKO nie miało uwag (żeby nie trzeba było powoływać biegłego i ponosić kosztów wydanej przez niego opinii)?
- Jak przeprowadzić dowód z opinii biegłego?
- Czy niezbędna jest kosztowna opinia wydana przez biegłego przy prostych, jasnych sprawach (np. gdy oczywistym jest, że nie doszło do zmian w odpływie wody, nie ma szkody itp.)?
- Gmina nakazuje przywrócenie stanu pierwotnego, bo po zmianie stanu wody jest szkoda, lecz SKO ją uchyla twierdząc, że pracownik gminy nie posiada kompetencji do odpowiedniej oceny takiej sytuacji, dlatego nie ma podstaw do wydawania takiej decyzji. Jeśli biegły wyda opinię, ale nie poda konkretnych danych liczbowych, SKO nakazuje sporządzić dodatkową ekspertyzę, tym razem wydaną nie przez hydrologa, tylko budowlanca. Z kolei taka ekspertyza zostaje uznana za

ekspertyzę prywatną i znów sąd ją odrzuca. Jakby tego było mało, sąd wydaje orzeczenie, że właściciel może na swojej działce zrobić wszystko, włącznie z zasypaniem rowu melioracyjnego.

- Jakie podejmować decyzje w obliczu różnych decyzji SKO, wyroków NSA czy WSA np.: podwyższenie działki – organ (gmina) nie ma kompetencji, by sama to ocenić, więc zleciła to biegłemu, płacąc za opinię. Wydaną w oparciu o opinię decyzję zakwestionował potem sąd, bez powoływania niezależnego zespołu biegłych. Jak odnieść się do tego wyroku?
- Co zrobić w przypadku, kiedy nie ma opinii z badań hydrologicznych, a SKO uchyla postępowanie?

7. Urządzenia wodne - rowy melioracyjne i obowiązek ich utrzymania

- Zakwalifikowanie rowów do urządzeń melioracyjnych – na jakiej podstawie można stwierdzić, że to jest takie właśnie urządzenie?
- Kto powinien zarządzać i dbać o należyta konserwację rowów, które mają nieuregulowany stan prawny (stare kanały, rowy bez nazwy, nieujęte w ewidencji urządzeń wodnych, niebędące melioracją szczegółową)?
- Jak zapewnić sobie bezkonfliktową możliwość prac konserwacyjnych na urządzeniach wodnych znajdujących się na terenach prywatnych (właściciele nie pozwalają na wykonanie robót, żądają odszkodowań itp.)?
- Skąd pozyskiwać środki na konserwację rowów melioracyjnych?
- Do czyich kompetencji należy rozróżnianie urządzeń wodnych?
- Co zrobić z 50. czy 60 letnimi urządzeniami wodnymi, znajdującymi się na terenach prywatnych – których nikt nie konserwuje lub urządzenia niszczyją. Jak i od kogo egzekwować należyta konserwację?
- Co zrobić w przypadku, gdy sąsiad zasypie rów melioracyjny?
- Czy gmina może partycypować w kosztach konserwacji urządzeń melioracyjnych, skoro Wody Polskie są zarządcami cieków wodnych, które są włączone w indywidualnych użytkowników ?
- Kto odpowiada za rowy melioracyjne?
- Kto ma obowiązek dbania o rowy melioracyjne – właściciel posesji, czy gmina?
- Co zrobić w przypadku, gdy nie ma uregulowanego stanu prawnego rowu melioracyjnego?
- Czyj jest rów melioracyjny, gdy jego położenie nie jest zgodne z mapami?
- Czyj jest rów melioracyjny, gdy właściciel nie jest ustalony?
- Przerzucanie odpowiedzialności w przypadku obowiązku utrzymania rowów melioracyjnych – rozwiązania różnych sytuacji problemowych
- Kto ma obowiązek usunięcia drzew porastających rów melioracyjny?
- Kto powinien złożyć wniosek o zezwolenie na wycinkę drzew zagrażających funkcjonowaniu rowu melioracyjnego?
- Co przepisy mówią na temat odmulania i czyszczenia rowów melioracyjnych?
- Gdzie należy zgłosić potrzebę czyszczenia rowu melioracyjnego?
- Gdzie powinien zwrócić się rolnik, który chce bez naruszania przepisów usunąć drzewo/krzak przynależący do rowu melioracyjnego?
- Co w przypadku, gdy ewidencji nie ma zapisu mówiącym o rowie melioracyjnym?
- Jakie działania związane z rowami melioracyjnymi można podejmować bez zezwolenia oraz zgłoszenia?
- Czy trzeba zgłosić chęć usunięcia drzewa /krzewu do spółki wodnej jeżeli rów melioracyjny nie należy do gruntu osoby prywatnej?
- Czy decyzje na wycinkę drzew będących częścią rowu melioracyjnego wydaje gmina?
- Jak ustalić właściciela gruntu, który ma wykopać rów melioracyjny?

- Jak egzekwować konieczność czyszczenia rowów melioracyjnych?
- Po czyjej stronie leży obowiązek utrzymania rowu melioracyjnego?
- Do czego może doprowadzić niewywiązywanie się z obowiązku udrażniania rowu melioracyjnego?
- Kto ponosi koszty związane z wykorzystaniem urządzeń do udrażnienia rowu melioracyjnego?
- Co zrobić w przypadku, gdy mieszkańcy zasypują rowy melioracyjne, które znajdują się na ich działkach?
- Jeśli są tereny zmeliorowane, a nie są w ewidencji Wód Polskich, to jak rozwiązywać sprawy własnościowe oraz ewidencyjne melioracji?
- Czy można zrobić przejazd przez rów melioracyjny?
- Gdzie trzeba skierować sprawę, aby uzyskać decyzję dotyczącą stworzenia przejazdu przez rów melioracyjny?
- Czy jeśli rów melioracyjny przebiega przez środek działki, czy można zasypać rów melioracyjny przebiegający przez środek działki bez uprzedniej decyzji?
- Co w przypadku kiedy droga polna będąca we władaniu gminy została wyrównana, przez co dochodzi do zalewania pól, ponieważ nie zostały wykonane rowy melioracyjne?
- Czy utrzymanie melioracji przejdzie w kompetencje samorządów?
- Czy można wydać decyzję dla osoby, która nie jest właścicielem gruntu przez który przebiega rów melioracyjny?

8. Deszczówka jako retencja wody - gospodarowanie deszczówką w teorii i praktyce

- Co zrobić w przypadku, gdy wody opadowe z rynien budynku zostały skierowane na sąsiednią działkę?
- Zagospodarowanie/odprowadzanie wód deszczowych przez właścicieli
- Jak skutecznie przeciwdziałać odprowadzaniu wód opadowych do kanalizacji sanitarnej?
- Jak rozwiązać problem braku współpracy mieszkańców w przypadku budowy nowych rowów oraz przeprowadzania niezbędnych prac konserwacyjnych (przez co są oni zalewani)?
- Czy jedynym programem, z którego można uzyskać fundusze na gromadzenie wód opadowych, jest program z Urzędu Wojewódzkiego?
- Jak uzyskać fundusze na gromadzenie wód opadowych?
- Jak uregulować odprowadzanie wód opadowych?
- Czy można wprowadzić podatek, uchwałę lub zarządzenie w stosunku do deszczówki?
- Czy można opodatkować odprowadzanie wód opadowych?
- Co zrobić w przypadku, kiedy na terenie zabudowy wiejskiej (domki jednorodzinne) jest problem z odprowadzaniem deszczówki z posesji na chodnik?
- Jak wszcząć postępowanie administracyjne w przypadku, gdy nie można wyegzekwować działań związanych z deszczówką względem mieszkańców? Procedura postępowania od A do Z na przykładzie różnych sytuacji
- Co zrobić, kiedy mieszkaniowiec, aby odprowadzić deszczówkę, zrobi przyłącze do kanalizacji/burzówki, dróg Wojewódzkich/ Powiatowych (gmina nie jest zarządcą tych dróg)?
- Jak rozwiązać problem, kiedy dochodzi do sytuacji, że mieszkańcy wykopują mini rowki, gdzie z małych strumyków robi się rzeczka i przy terenach wiejskich w okolicach jezior deszczówka ta spływa do jeziora?
- Co zrobić w przypadku, kiedy na terenie gminy nie ma zbiorników do gromadzenia deszczówki?
- Kiedy można wprowadzić zbiorniki do gromadzenia deszczówki?
- Jaki jest koszt rozbudowy sieci o zbiorniki do gromadzenia deszczówki?
- Czy jedynym rozwiązaniem w rozbudowie sieci jest zainstalowanie podwójnego rurociągu? Czy

można zrobić to inaczej?

- Jak wygląda technicznie rozbudowa sieci do odprowadzania deszczówki?
- W jakich przypadkach SKO może uchylić sprawy związane z deszczówką?
- Jak przeprowadzić renowację zbiornika na deszczówkę?
- Jak często należy przeprowadzać konserwację zbiornika na deszczówkę?

9. Prewencja i przeciwdziałanie niszczącej działalności bobrów

- Jakie są możliwości działań zapobiegawczych zniszczeniom i ograniczającym populacji bobrów, która zaczyna doprowadzać do realnego zagrożenia (wchodzenie do miasta, blokowanie spływów)?
- Czy można udrażniać ciek, które zostały zablokowane przez działalność bobrów?
- Kto powinien zajmować się niedrożnościami powstałymi w wyniku działalności bobrów?
- Do czyich kompetencji należą wszelkie kwestie odszkodowawcze, dotyczące zmian spowodowanych przez bobry (zakres kompetencji należących do marszałka, gminy, RDOŚ)
- Zapłata odszkodowania w przypadku tam zbudowanych przez bobry (np. koszt wyciągnięcia ciągnika, który ugrzązł)
- Czy odstrzał bobrów rzeczywiście jest w stanie ograniczyć szkody przez nich wyrządzone?
- Co może zrobić gmina, kiedy w wyniku działalności bobrów zostały zalane pola uprawne?
- W jaki sposób rolnicy mogą się starać o odszkodowanie za straty wyrządzone przez bobry?

10. Wjazdy na posesje (zjazdy z dróg)

- Co zrobić w przypadku, gdy w wyniku zaniedbania przez okolicznych mieszkańców konserwacji przepustów zjazdowych przestały one być drożne, co doprowadziło do zalania sąsiednich posesji/drogi?
- Egzekwowanie należytej konserwacji/ udrożniania wjazdów na teren posesji
- Czy i jak można zmusić właścicieli do udrożnienia i konserwowania indywidualnych wjazdów?
- Jak rozwiązywać spory międzygminne dotyczące dróg i konserwowania rowów przydrożnych?
- Wydawanie decyzji na wykonanie zjazdu – czy zawsze wymagane jest wykonanie przepustu pod zjazdem?

Prowadzący:

Jadwiga Trzcńska - ponad 20 lat zajmowała się m.in. zagadnieniami gospodarki wodnej w Urzędzie Miejskim w Gnieźnie. Doświadczenie zdobywała zarówno w pracy w administracji samorządowej (Kierownik, Główny specjalista) jak i w branży wykonawczej – Rejonowe Przedsiębiorstwo Melioracyjne. Posiada praktyczną wiedzę na temat szeroko pojętej gospodarki wodnej zarówno w zakresie jej uwarunkowań prawnych, jak i społeczno – gospodarczych oraz przyrodniczych. Absolwentka Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu – Wydział Melioracji Wodnych, Studia podyplomowe: Zarządzanie Środowiskiem - UAM w Poznaniu, Prawo Ochrony Środowiska – Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego.

Prawa autorskie do niniejszego programu przysługują Private Corporate Consulting Sp. z o.o. Udostępnianie, kopiowanie i przerabianie niniejszego programu bez pisemnej zgody Private Corporate Consulting Sp. z o.o., zagrożone jest odpowiedzialnością karną oraz cywilną